

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

— EGYHÁZI HIVATALOS LAP —

Megjelenik minden hónapban.	Az E. K. T. megbízásából szerkeszti: Dr. Borbély István főgimn. r. tanár	Szerkesztőség és kiadó-hivatal: a szerkesztő címen Kolozsvár, Unitárius Kollégium.
Előfizetés az Egyházi Hivatalos Lapra: egész évre 12 leu. Egyes szám ára 1 leu. Mindenféle közlemény és pénzküldemény a szerkesztő fenti címére küldendő.		

Ferencz József püspök úr eskütétele.

A püspök úr az E. K. T. felhatalmazása alapján 1921. április hó 10-én d. e. 11 óra 30 perckor tette le a hűségi esküt Románia királynak. Az eskütételről román és magyar nyelvű azonos szövegű jegyzőkönyv vétetett fel. Az alábbiakban a jegyzőkönyvnek magyar szövegét közöljük.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Kolozsvárt, 1921. április hó 10-én az unitárius egyház püspökének, Ferencz Józsefnek hűségi esküjéről.

Jelen vannak: A kormány megbízásából dr. Metes Péter Kolozsvár város prefektusa. Az egyház részéről báró Petrichevich Horváth Kálmán és dr. Ferenczy Géza egyházi főgondnokok, Gálfi Lőrinc egyházi főjegyzőhelyettes, Kovács Kálmán egyházi és püspöki titkár, és az Egyház Képviselő Tanácsának számos tagja.

Délelőtt féltizenkét órakor dr. Metes Péter prefektus úr megjelenvén az Unitárius Egyház Képviselő tanácsának disztermében kíséretével együtt, őt br. P. Horváth Kálmán egyházi főgondnok ur szives szavakkal üdvözli és kéri, hogy a vallásügyi miniszterium 19.422—1921. sz. intézkedése alapján az egyház püspökétől a hűség esküt vegye be. Ferencz József püspök ur a kormány megbízottja előtt, nem tudván románul, magyar nyelven a következő szövegű esküt teszi le:

Én, Ferencz József, az unitárius egyház püspöke a Mindenható Istenre hűséget esküszöm Őfelsége Románia királynak és engedelmességet, minő egy püspökhöz illik. Megtartom a királyság törvényeit és gondoskodni fogok róla, hogy alárendeltjeim is tiszteljék azokat. Az ország nyugalma és

épsége ellen nem fogok semmiféle kísérletet tenni és amennyiben tőlem függ, nem fogok megengedni ilyen akciókban való részvételt hiveimnek sem. Isten engem úgy segítsen!

Az eskü bevétele után a kormány megbízottja a püspökhöz a következő beszédet intézte:

Főtiszteletű Püspök Ur! Ezen ünnepélyes alkalommal, kérem, fogadja Királyunk Ófelsége és a királyi kormány üdvözlését, akik ezen most letett eskü által teljes bizonyosságot szereztek arról, hogy az unitárius egyház összes hivei Ófelségének és közös hazánknak hűséges és törvénytisztelő polgárai a jelenben, azok lesznek a jövőben is.

Ünnepélyesen biztosíthatom, hogy a román állam alkotmánya, valamint a jelenlegi és a jövőbeli törvényei által mindig tiszteletben fogja tartani a hit és vallásos kultusz szabadságát összes polgárai részére. Meg vagyok győződve, hogy az unitárius egyház tradícióihoz hiven folytatni fogja magas szentes hivatásának teljesítését a lelki és erkölcsi nevelésben, hozzájárulván eképp az állam és emberiség előhaladásához.

Főtiszteletű püspök urnak kívánok sok évet egészségben; a vezetésére bizott egyháznak felvirágzást és hiveinek békét és boldogulást.

Ferencz József püspök erre következőleg válaszol:

Kormánybiztos Ur! Midőn a kívánt hűségi esküt letetem, azon reményemnek adok kifejezést, hogy Ófelsége I. Ferdinánd király, valamint mindenkori kormánya egyházunk autonómiájára figyelemmel engem püspöki joghatóságomban s annak gyakorlásában támogatni s megvédeni kegyesek lesznek, sőt egyházunk autonómiáját az abból kifolyó összes jogaival együtt törvény által is biztosítani fogják.

A kormánybiztos urnak köszönöm üdvözlő szavait s kérem, hogy méltóztassék eskütételemről Király Ófelségét értesíteni s ezt a memorandumot Ófelsége kezéhez juttatni.

Az emlékiratnak a helyszinén történt átadása után a jegyzőkönyv lezáratott; a kormány megbízottja, az egyház püspöke és főgondnokok által aláíratott.

Ferencz József
unitárius püspök.

Dr. Ferenczy Géza
főgondnok.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán
főgondnok.

Dr. Petre Metes
delegatul guvernului regal.

Az átnyújtott memorandum román és magyar szövegű volt. Az alábbiakban a memorandumnak magyar szövegét közöljük.

Királyi Felség!

Szeretett unitárius egyházam szabadon választott püspökeként e nagy történelmi időkben kegyeletes emlékü elődeim példáját követve, a történelmi felelősség tudatában buzgón fohászokdtam az eget urához s mindnyájunk Istenéhez, hogy elmémet megvilágítsa, ne engedje, hogy letérjek az igaz utról, amelyen őseink haladtak.

Lelkem megnyugvást keres abban, hogy a mai napon az eddigi gyakorlatnak megfelelően a kiküldött biztos ur kezébe letett hűségi esküm nem csak az én szivemben, hanem a világháboru gyötrelmei által sulyosan megpróbált és sokat szenvedett hiveim szivében is életrekelti a boldogságot nyújtó békesség és nyugalom reményét.

Hiszem és bizom, hogy egyházam hivei a kialakult új helyzetben is hűségesek lesznek: Istenükhöz, Királyukhoz és hazájukhoz.

Az unitárius egyház ezen a megszentelt területen annak a szabadelvű vallásos fejlődésnek az eredménye, amely az egész világon először e bérces haza részben iktatta törvénybe a lelkiismereti szabadságot.

Az unitárius egyház és Erdély többi egyházai a vallási türelmesség világtörténelmi példáivá lettek.

Ezen földterületen immár több százados elvvé jegecesedett, hogy egyik vallás sem tekintheti magát a hitbeli igazságok kiváltságos letéteményessének.

Az unitárius egyház a lelkiismereti szabadságot mindenkivel szemben sértetlen dogmának vallja, hirdeti és gyakorolja.

Az unitárius egyház hiveinek száma — a többi egyházakéhoz viszonyítva — csekély, azonban egyházam azokkal áll és él szoros lelki kapcsolatban, akik az európai, sőt az egész civilizált világ lelki életének haladásában vezető szerepet visznek s akik ezt az országrészt a vallásos szabadelvűség megszentelt földjének becsülik.

Az unitárius egyház több, mint háromszáz éves autonómiájával nem akart soha állam lenni az államban. Mégis az iskolai és egyházi életben kifejtett tevékenysége és kulturális sulya által erkölcsi és szellemi erőit a köz javára mindig szabadon fejleszthette.

Egyházam magyar hűveit az isteni gondviselés nagy fajszeretettel áldotta meg. Meg vagyok győződve, hogy Felséged bölcsessége megérti és szive megérzi, hogy ez a fajszeretet nem bűn, amelyet büntetni kell, hanem erény, amely jutalomra érdemes.

Felséged meg fogja érteni, hogy ezer esztendő's lelki kapcsolatoknak a szétszakítása híveim lelkében is mély sebeket hagyott, amelyek enyhítést és gyógyítást várnak.

Vajha ez a gyógyulás Felséged uralkodói bölcsességének kisugárzásaként kormányának megértő intézkedései által mielőbb bekövetkeznék.

Felségednek most már hűségesküt tett alattvalója ilyen gondolatok között az unitárius egyház érdekében mély hódolattal a következő kéréseket terjesztem Felséged színe elé.

Hódolattal kérem:

I. Az unitárius egyház vallásszabadságának, a szabad vallásgyakorlatnak törvényes biztosítását.

II. Az unitárius egyház évszázados alkotmányának sértetlen fentartását, hogy egyházi, iskolai és vagyoni ügyeit az állami főfelügyelet alatt szabadon intézhesse. Nevezetesen mindennemű alsó közép, felső és szakiskolákat, valamint egyetemet nyilvánossági joggal felállíthasson és fenntarthasson.

III. Kizárólag egyházam önzetlen híveinek vallásos kegyességéből származott egyházi és iskolai kegyes alapítványoknak sértetlen fentartását és mindenféle kisajátítástól való mentesítését.

IV. Az állami főfelügyeleti jog (ius supremae inspectionis) és az egyház védelmét szolgáló állami kötelesség (ius advocatiae) törvényi biztosítását.

Egyházi, iskolai és általános kulturális feladataink megvalósítása a ma létező vagyoni helyzetünk közepette és a változott gazdasági viszonyok folytán csak úgy lesz lehetséges, ha Felséged mindenkori kormányai az unitárius egyház szükségleteinek kielégítésére a lehető támogatást készséggel nyújtják.

Kérem Felségedet, hogy kormányát utasítani kegyeskedjék, hogy az egyház és állam közötti viszony rendezésénél az unitárius egyház kiküldötteit meghallgatni és a szükséges véleményes javaslatokat bekérteni el ne mulassza.

Hódolatom kifejezését a szent írás eme szavaival végzem: „Kegyesek legyenek a királyoknak, az igaz beszédek és az igaz mondást szeresse a király, mert igazsággal erősítettik meg a királyi szék.”

Főpásztorságomnak negyvenötödik esztendejében, Felségednek hódolatteljes alattvalója:

Kolozsvár 1921. Április 10.

Ferencz József,
unitárius püspök.

HIREK

Székelyderzsi lelkész fegyelmi ügye Az E. K. Tanács még 1920 április 21-én 448—1920. sz. a. hozott határozatával a fegyelmi törvény 15. §. értelmében megkereste és a szükséges adatok csatolása mellett szabályszerű eljárásra hívta fel a székelyudvarhelyi egyházköri fegyelmi bíróságot a székelyderzsi lelkész afiának a fegyelmi törvény 1. §. a) pontjába ütköző és a törvény s íőhatósági rendelkezésekkel szembehelyezkedő magatartásával elkövetett különböző fegyelmi cselekedetek miatt.

A székelyudvarhelyi egyházkör fegyelmi bírósága 1920 május 15-én a székelyderzsi lelkész ellen a fegyelmi keresetet elrendelte és egyuttal a fegyelmi törvény 20. §-a alapján őt állásától felfüggesztette.

Ezen ítéletet a másodfokú fegyelmi bíróság 1920 június hó 6-án tartott ülésében helyben hagyta.

Ezután a fegyelmi törvény értelmében a fegyelmi eljárás megindult. A köri fegyelmi bíróság a törvénykivánta vizsgálatot elrendelte és foganatosította.

1920 aug. 14. a székelyudvarhelyi egyházköri fegyelmi bíróság össze is ült, de mivel egyik világi bíró időközben repatriáltatta magát, a másik bíró, az azóta elhunyt br. Orbán János, súlyos betegsége miatt nem jelenhetett meg, — a fegyelmi törvény 4. §-a értelmében szabályszerűen nem alakulhatott meg. Ekkor az E. K. T., hogy az ügy halasztást ne szenvedjen, míg a székelyudvarhelyi egyházkörben új fegyelmi bírakat lehet választani, 1063—1920 sz. alatt az ügyet 1920 aug. 17-én a székelykereszturi egyházköri fegyelmi bírósághoz tette át. Ezen bíróság, minthogy közokirathamítás büntetettélátta fennforogni lelkész afia azon ténykedésében, hogy az egyházköztség keblí tanácsának jegyzőkönyvéből a 39—54. lapokat kivágta és eltüntette, a fegyelmi törvény 33. §.-ára utalással az eljárást felfüggesztette és az iratokat a székelyudvarhelyi törvényszékhez tette át. A másodfokú fegyelmi bíróság afiának ezen határozat ellen beadott felfolyamodását visszautasította 1920 szept. 2-án, minthogy a fegyelmi törvény 33-ik §-a alapján meghozott, átútalás rendelő határozat ellen a törvény rendelkezései szerint felfolyamodásnak nincs helye.

A törvényszékhez 1920 szept. 14-én tette át a fegyelmi bíróság az iratokat, hol 17-én már iktatták.

Az ügyészség 1920 dec. 22-én 1531—1920. sz. alatt a vád képviselétét megtagadta azzal az indokolással, hogy a presbiteriumi jegyzőkönyv nem közokirat.

Igy került vissza az ügy a már ujonnan megalakult székelyudvarhelyköri egyházi fegyelmi bírósághoz, amely 1921 január 31-én megtartott főtárgyalásán az egyházi hivatalától való megfosztásra ítélte. Székelyderzsi lelkész afia ez ítéletet a másodfokú fegyelmi bírósághoz megfellebbezte. Az összes iratok 1921 március 27-én érkeztek fel az egyházi fegyelmi bírósághoz, hol az ügy most van elbírálás alatt.

Ez ügyben 1921 március 10-én a székelyderzsi egyházközszégből 30 tagú küldöttség a felfüggesztett lelkész vezetésével 196 aláírással ellátott kérvényt adott át a püspök úrnak, melyben kérte, hogy a fegyelmi bíróság ítéletétől eltekintve a felfüggesztett lelkészt állásába helyezze vissza. Püspök úr a küldöttséget, melynek nevében Pál Sámuel

afia beszélt, dr. Ferenczy Géza főgondnok úr s az Egyházi Képviselő Tanács több tagjainak jelenlétében fogadta. Válaszában kijelentette, hogy neki nem áll módjában megváltoztatni a fegyelmi bíróság ítéletét, mert az eljárásában független. Felhívja azonban a híveket arra, hogy bizzanak a független fegyelmi bíróság pártatlan ítélkezésében és várják nyugodtan a másodfokú fegyelmi bíróság igazságos ítéletét.

Hasonló értelemben szólott a küldöttséghez dr. Ferenczy Géza főgondnok úr is.

A küldöttség járással kapcsolatban több román nyelvű napilap téves információ alapján alaptalan támadást intézett a püspök úr ellen és az ügyet hibás világitásban tüntette fel. A közleményekkel szemben a püspök úr is, a küldöttségben részt vett atyánkfiai is, valamint a székelyderzsi presbiterium is helyreigazító nyilatkozatot tettek közzé.

Rendelet.

Sz. 339—1921. eln.

Körrendelet.

Esperesek útján összes lelkészeknek és egyházközségeknek a gyűlések tartása ügyében.

Tudomásul vétel és miheztartás céljából közlöm a vallásügyi miniszteriumnak következő iratát:

Sz. 6993—1921.

1921. március 19-én.

Püspök Ur!

Tisztelettel értesitem, hogy a Méltóságod vezetése alatti egyház az állami törvények és biztosított alkotmány-szervezete alapján jogosítva van egyházi gyűléseket tartani keblü ügyekben a közigazgatósági hatóságok előzetes engedélyének kikérése nélkül. Ennek értelmében megtettem az illetékes hatóságoknál a lépéseket tudomásvétel és tájékoztató céljából.

Octavian Goga
miniszter.

Felhívom ennél fogva T. címet, hogy fennüi rendeletre hivatkozással tiltakozzék egyházi gyűléseik betiltása ellen és ha annak nem lenne eredménye, tegyen azonnal jelentést, hogy illetékes helyen a szükséges lépéseket megtehessem.

Kolozsvárt, 1921. március 24.

Ferencz József
püspök.

Sz. 161—1921.

eln.

Körlevél,

valamennyi esperesi, lelkészi hivatalnak, az iskolai igazgatóságoknak (iskolaszéknek), a tanítók és tanárok kiegészítő vizsgálata tárgyában.

A közigazgatási miniszterium kolozsvári államtitkársága az összes és minden fokú intézetek tanítóinak és tanárainak elrendelte volt, hogy folyó évi április hó végéig a román történelemből, földrajzból, alkotmánytanból és a román nyelvből az államtitkárság által megjelölt vizsgáló-bizottság előtt kiegészítő vizsgálatot kötelesek tenni. E. K. Taná-

csunk megokolt előterjesztésére az államtitkárság 342—921. számú intézkedésével ezt a rendelkezést a felekezeti tanítók- és tanárookra vonatkozólag hatályon kívül helyezte.

Ezt a rendeletet azzal a figyelmeztetéssel tesszük közhírré, hogy a mennyiben valamelyik revizor, vagy főigazgató a tanítóktól (tanároktól) a kiegészítő vizsgálat letételét követelné, ezt a követelést a fennebbi államtitkári rendeletre való hivatkozással utasítsák vissza, nekünk arról haladéktalanul jelentést tévén.

A Magyar Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa.
Kolozsvár, 1921. március 30.

Ferencz József
püspök.

Kovács Kálmán
titkár.

Sz. 110—1921. U. P.

Pályázati hirdetés.

Az Aranyostorda körben csegezi egyházközségünkben üresedésbe jött lelkészi állásra pályázatot hirdetek.

Javadalom: Az 1921. évre megállapított pénzfizetés 4028 leu, szántóföld 7 hold □-öl, kaszáló rét 3 hold 800 □-öl, négy öl hosszú tűzifa (az udvarra szállítva), lakás: négy szoba, konyha, kamara, szükséges gazdasági épületekkel.

Kellően felszerelt pályázati kérvények 1921. évi április 23-ig adandók be esperes Lőrinczy Dénes urhoz.

Kolozsvárt, 1921. március hó 21-én.

Ferencz József
püspök.

426—1921. eln.

Körlevél

az 5 0/0-os iskolai pótdadó ügyében.

Többen azon kérdéssel fordultak főhatóságunkhoz:

a) „hogyan azokban a községekben, ahol az állami iskolán kívül az egyház is tart fenn iskolát, az unitárius egyház tagjaira kivethető-e az 5 0/0-os iskolai adó?”

b) „vagy a már kivetett és felszedett iskolai adóból igényelhet-e az iskolafentartó egyházközség és minő arányban?”

Tájékoztatásul közöljük az 1868. évi XXXVIII. t.-c. idevonatkozó 35., 36. és 40. §-ait, valamint az e §§-ok értelmezése s végrehajtása tárgyában kiadott 1879. évi 2947. számú miniszteri rendeletet.

35. §. A községi népiskolák terheit első sorban a község viseli, mely e célra minden kebelbeli vagy hozzátartozó polgárra és birtokosra külön adót vehet ki. Ez adó azonban az állami egyenes adóknak 5 0/0-át nem haladhatja meg.

36. §. Azon községi tagok és birtokosok, kik a jelen törvényben kijelölt kellékeknek megieelő hitfelekezeti iskolát tartanak fenn, csak annyiban köteleztetnek a községi iskola fenntartásához járulni, amennyiben azon összeg, amellyel saját hitfelekezeti iskolájok fenntartásához pénzben vagy terményekben járulnak, egyenes adóik öt százalékát nem meríti ki.

40. §. 35. §. értelmében kivetett adó csak községi iskola állítására és fenntartására fordíthatik.

A fent jelzett 1879. IV. 8-án 2947. sz. V. K. M. rendelet a következőképp szól: „... az iskolai adó viselésére a népoktatási törvény 25. § a értelmében minden községbeli lakos és birtokos kötelezendő s ezen a mondott törvény 36. §. által csak annyiban szenved változást, amennyiben azon lakosok és birtokosok, kik kimutatják, hogy a felekezeti iskolák fenntartására anyagi áldozatokat hoznak, állami egyenes adójuk arányában az idézett 35. §-ban megszabott teher viselése alól felmentendők egészben vagy részben; de az 1868. évi XXXVIII. t.-c. 36. §-ban foglalt fentebbi kedvezmény semmi szín alatt sem általánosítható odáig, miszerint azon felekezet hívei, mely felekezeti iskolát tart fenn, tekintet nélkül az általuk egyenként hozandó anyagi áldozatra, mentesíve volnának a községi iskolai adó fizetésétől.”

Kolozsvár, 1921. március 19.

Ferencz József,
püspök.

Kovács Kálmán,
titkár.

247—1921. eln.

Körlevél

valamennyi középfoku intézetünk igazgatóságának, az iskolaszékeknek a kérések felbélyegzése tárgyában.

A közoktatásügyi államtitkárság 5088—1921. sz. irata értelmében értesítjük, hogy magánosoktól csakis kellően felbélyegzett beadványokat fogadjanak el.

Kolozsvár, 1921. ápr. 1.

Ferencz József,
püspök.

Kovács Kálmán,
titkár.

Sz. 284—1921. E. K. K.

Körrendelet

valamennyi esperes és lelkész afiának a féláru jegyváltásra jogosító arcképes igazolványok ügyében.

Vonatkozással a vallásügyi miniszterium 18.227—1921., valamint a közoktatásügyi miniszterium 15.347—1921. sz. intézkedésére felhivom Tisztelendőségemet, hogy féláru jegyváltásra jogosító arcképes igazolvány megszerzése céljából a lehető legstürögősebben küldje be a titkári hivatalba 1. a saját, valamint felesége arcképét; 2. az egyházközségben levő unitárius felekezeti iskola tanítóinak, azok feleségeinek és a tanítónőknek; 3. az önálló kántorok és feleségeiknek arcképeit.

Az arcképek vizit formában fehér alapon, a tulajdonos névalírásával ellátva legyenek. A kép hátulján is ki kell olvasható irással írni a nevet. Fölhasználhatók a régi engedélyben levő képek is. Minden egyes arckép után a könyvecske kiállításáért 4 leu összeget köteles az arckép tulajdonosa az egyházi pénztárba befizetni az arckép felküldésével egyidejűleg.

Kolozsvárt, 1921. április hó 12 én.

Ferencz József,
püspök.

Kovács Kálmán,
titkár.